

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

Ehdotuksen (6 §) mukainen yhdyskuntajätteen määritelmä käyttää kansallista terminologiaa asumisessa syntyvästä jätteestä, minkä väitetään vastaavan sisällöltään direktiivissä käytettyä viittausta kotitalouksien jätteeseen. Esitämme tässä käytettäväksi direktiivin mukaista määritelmää ”kotitalousjätteet ja siihen luonteeltaan ja koostumukseltaan rinnastettavat jätteet”. Kotitalousjätteeseen viittaaminen vähentäisi nykyisestä muotoilusta syntyviä tulkintaerimielisyyksiä jätehuollon vastuista esimerkiksi koskien hoivakoteja ja varuskuntien kasarmeja.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

Ehdotuksen (15 §) mukainen jätteiden erilliskeräysvelvollisuus ja siihen liittyvät asetusmuutokset lisäävät kierrätettävien jätteiden syntypaikkalajittelua ja erilliskeräystä. Tämä on erittäin kannatettavaa ja myös Vammalan Hyötykeräys on aloittanut liiketoimintansa kierrätyspalveluiden kehittämisestä oman kunnan asukkaille ja nykyinen liiketoiminta on kehittynyt sen ympärille 29 vuoden aikana. Kuntien vastuut polttokapasiteetista ovat hidastaneet erilliskeräyksen lisäämistä ja sen seurauksena vältelleet tiukennettujen ja myös muovien koskevien erilliskeräysvelvoitteiden asettamista. Esimerkiksi Sastamalassa edellytetään ainoastaan biojätteen erilliskeräystä vähintään viiden huoneiston asuinkiinteistöissä.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

Ehdotuksessa ollaan lakkauttamassa kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus biojätteen, muiden erilliskerättävien jätelajien sekä sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta. Vastustamme ehdotusta, koska se vie yli puolet yrityksemme pian 30 vuoden aikana rakennettujen palvelujen arvosta ja asiakassuhteista 80 %.

Merkittävin vaikutus kierrätysasteeseen on erilliskeräysvelvoitteilla sekä laadukkailla ja asiakaskohtaisilla palveluilla. Esityksessä kuitenkin perustellaan kuljetusjärjestelmämuutosta kierrätysasteen parantamiseen liittyvillä tavoitteilla. Pakkausjätteiden tuottajavastuun toteuttamiseen ehdotettava yhteistoimintavelvollisuus romuttaa yrityksemme rakentamat palvelut. Tästä lisää lausunnon tuottajavastuuta koskevassa kohdassa.

Kuljetusjärjestelmämuutoksen yritysvaikutuksia arvioidaan esityksessä vähätellen. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on käytössä 47 % kunnissa, ja sen piirissä on 31 % asukkaista – käytännössä järjestelmä onkin erityisen tärkeä maakunnissa, joissa elinvoimakysymykset ovat jatkuva haaste. Kuntalaisen oikeus valita jätteenkuljettaja vapaasti vahvistaa paikallisten yritysten elinvoimaisuutta kaikkien osapuolten näkökulmasta. Olennaista on, että kunnan vastuulla olevien jätteiden kuljetus mahdollistaa reiteiltään tehokkaiden palveluiden tuottamisen myös hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnalle. Mikäli kuljetuksia keskistetään kuntien kilpailuttamiksi, vähene väistämättä palvelutarjonta myös näille toimijoille. Vammalan Hyötykeräys tarjoaa muina palveluina esimerkiksi keräysvälineiden myyntiä ja vuokrausta, tietoturvapalveluita sekä vaihtolavoja eri tarpeisiin.

Kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymisen aiheuttamia vaikutuksia kotitalouksille käsitellään ainoastaan kustannusnäkökulmasta. Kyseessä on kuitenkin viime kädessä oikeudesta valita oma palvelutoimittaja. Tämä korostuu erityisesti, kun jätehuolto on muutakin kuin sekajäteastian tyhjennystä. Yrityksemme tarjoaa kotitalouksille sekajätteen lisäksi muovin, paperin, lasin, metallin, kartongin ja biojätteen keräystä. Yrityksellämme on vakiintunut asiakaskunta ja hyvin alhainen asiakasvaihtuvuus.

Vaikka alueemme kunnalliset jätehuoltomääräykset eivät ole velvoittaneet erilliskeräykseen, näille palveluille on hyvin kysyntää ja esimerkiksi muovipakkausten erilliskeräys kasvaa nyt todella voimakkaasti, koska kuntalaisella on mahdollisuus saada palvelu yritykseltämme. Lakimuutos veisi paitsi nämä asiakkaat meiltä, vaikuttaisi myös muille asiakkaille tarjottavien erilliskeräyspalveluiden tuottamiseen. Kattavan kotitalouksille suunnatun keräyksen mahdollistavat nimenomaan asunto-osakeyhtiöt ja elinkeinotoiminnot. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ja ehdotetussa pakkausjätehuollon yhteistoimintamallissa palvelujen tarjoaminen vaarantuu.

Olemme tehneet isoja investointeja hankkimalla kierrätysjakeiden keräykseen ja käsittelyyn vaadittavaa kalustoa, vahvasti luottaen tähän alaan. Pelkkä hankintalain sääntelyn tuominen osaksi jätelakia ei riitä pk-yritysten toimintaedellytysten turvaamiseen. Liiketoimintamalli kunnan kilpailuttamassa jätehuollossa muuttuu kokonaispalvelusta urakkakuljettajaksi. Suomessa on jo nyt paljon kokemuksia siitä, että kunnan järjestämän kilpailutuksen voittaa kansainvälinen yritys, vaikka hankintalain mukaiset kilpailutuskäytännöt olisivat jo nyt mahdollisia. Pk-yritysten mahdollisuudet edes osallistua kilpailutuksiin ovat heikot jo sen vuoksi, että kaluston poistoajat ovat kilpailutusjaksoja pidemmät. Kunnan järjestämä kilpailutus ei tuo kasvukeskusten ulkopuolella verohyötyjä eikä lisää elinvoimaa.

Esityksen arvio, että kilpailutukset toisivat etuja pk-yrityksille, kun kunta hoitaa urakoitsijan puolesta neuvonnan, laskutuksen, perinnän ja ajolistojen laadinnan, on loukkaavaa. Kokonaispalvelussa asiakaspalvelu on kiinteä osa yrityksemme toimintaa. Mikäli kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus lakkautetaan kaikilta kiinteiltä jätteiltä, yrityksestämme joudutaan irtisanomaan toimistolta ja kuljetuksesta yhteensä 7 henkilöä, puolet yrityksemme henkilökunnasta. Yrityksellämme on jatkossakin oltava oikeus myydä täydentäviä keräyspalveluja kaikille kiinteistöille.

Vaadimme, että kuljetusten kaksoisjärjestelmä säilytetään, ja 37 §:ssä esitetyt kevennetyt vaatimukset kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle laajennetaan koskemaan myös biojätettä, muita erilliskerättäviä jätelajeja sekä sekalaista yhdyskuntajätettä.

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

Pakkausjätehuoltoon ehdotettava yhteistoimintamalli on kokonaisuudessaan ongelmallinen. Yhteistoimintamallissa kunnat saavat yksinoikeuden pakkausjätteiden kiinteistökohtaiseen keräykseen kunnan vastuulla olevista kiinteistöistä. Kotitalouksille suunnatun pakkausjätekeräyksen mahdollistaa nimenomaan kokonaisuus, jossa keräyksessä ovat mukana niin asunto-osakeyhtiöt kuin hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnot. Vaarana on, että täydentävää keräystä ei pystytä toteuttamaan. Lisäksi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun määrä kuljetuksissa kasvaa, kun palvelutarjonta myös elinkeinotoiminnalle vähenee. Tätä kuvasimme jo lukua 5 käsittelevässä kohdassa. Ehdotettu kansallinen sääntelymalli pilkkoo pakkausjätehuollon kokonaisuuden, johtaa pakkausjätehuollon arvoketjun katkeamiseen ja vähentää pakkausjätehuoltoa tarjoavien yritysten määrää.

Ehdotuksen esittämä kustannusjako on epäoikeudenmukainen. Sen mukaan 20 % pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista jää erilliskeräysveloitteen piirissä olevien kiinteistöjen maksettavaksi. Kunnille ohjattava 80 % maksuosuus pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista voi lopulta osoittautua tuottajille kalliimmaksi vaihtoehdoksi kuin 100 % kustannusvastuu markkinaehtoisesti hoidettavasta yritysten ja kuluttajien pakkausjätehuollon kokonaisuudesta.

Vaadimme, että pakkausjätehuolto toteutetaan markkinaehtoisena mallina ja yksityiselle sektorilla annetaan tasavertaiset mahdollisuudet palvelujen tarjoamiseen kuluttajille.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenveto

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

Vaikutusten arviointi sekä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtymisestä sekä pakkausjätehuollon yhteistoiminnasta on riittämätön.

Esityksessä arvioidaan, että ehdotetut erilliskeräysvelvoitteet lisäävät työvoiman tarvetta jätealalla vähintään 500 henkilötyövuodella, kuljetusajoneuvojen hankinnasta aiheutuvat investointikustannukset olisivat vajaat 18 miljoonaa euroa ja arvonsiirtymä markkinoilta kunnille olisi vähintään 100 miljoonaa euroa. Näissä pk-yritykset ovat häviäjän roolissa. Lisäksi esitys ohittaa oman arvionsa, että liiketoiminta- ja innovaatioympäristön kannalta ratkaisevaa on se, kumpi järjestelmä on alueellisen kilpailun kannalta parempi, kiinteistön haltijan järjestämä vai kunnan kilpailuttama kuljetus. Kunnat eivät siis jatkossa saisi käyttää omaa harkintavaltaansa, vaikka siellä on paras tieto alueen elinvoimasta ja työllisyydestä.

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

Esityksen keskeisenä tavoitteena on ollut määritellä tarpeelliset lainsäädäntötoimet, joilla EU:ssa asetetut kiristyvät yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystavoitteet voidaan Suomessa saavuttaa. Perusteluissa sidotaan tavoitteiden saavuttaminen perusteitta kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen poistamiseen. Kuitenkin juuri yksityiset yritykset ovat olleet edelläkävijöitä kierrätyksen lisäämisessä ja niihin liittyvien palvelujen tuottamisessa myös kuntalaisille.

Jokinen Lauri
Vammalan Hyötykeräys Oy